

VEKOSLAV GRMIČ

Danes si nehote zastavljamo vprašanje, ali je lahko izobražen človek še sploh veren. Pri tem seveda mislimo na vero v ožjem pomenu ali kognitivni pomen vere, kolikor nam nudi posebno spoznanje, kolikor vključuje dogmatično izražene resnice ali dejstva, ki jih ni mogoče preveriti, kakor izkustvena znanost preverja svoja spoznanja. In prav tako je treba posebej povedati, da gre za izobraženega človeka, ki ni samo strokovnjak na nekem ozkem področju znanosti, temveč ima širše obzorje modrosti, ki mu omogoča tudi nek splošen življenjski nazor, in je odprt za vedno širša in globlja spoznanja o svetu in življenju. Nikakor pa ne izključujemo pravtako praktične razsežnosti vere kot oblikovalca človekovega življenja, njegovih življenjsko pomembnih odločitev in dela.

Že površni premislek o vprašanju, kakor smo si ga zastavili, nam vsiljuje odgovor, da mislečemu človeku danes ni tako lahko biti veren, kakor je bilo nekoč. Znanost je namreč odgovorila na marsikatero vprašanje, na katero je nekoč odgovarjala na svoj način le vera, odgovarjala v podobah, ki pa jih je človek razumel tudi dobesedno kot sporočila o resničnih, objektivnih dejstvih. V tej smeri je šla večkrat tudi uradna cerkvena in teološko znanstvena interpretacija metaforičnih sporočil svetih knjig, knjig verskega razodetja. Razvoj znanosti je torej nujno princsel pretres v versko držo človeka, ki je resno jemal "kopernikansko revolucijo" na področju znanosti, da se izrazimo v podobi, ki jasno diha iz razmišljanja francoskega filozofa Bl. Pascala, iz njegovega dvoma, obupa in upanja "proti upanju", iz njegovega iskanja in izkustva skrivnostnega Boga, kakor se razodeva v Kristusovem križu.

Drugi problem, s katerim se človek danes srečuje, ki mu nedvomno zbuja pomisleke glede vere, je kriza, v katero je človeštvo zašlo zaradi enostranskih, redukcionističnih pogledov na svet pod vplivom njutnovsko-kartezijanske paradigme. Tako smo se znašli v slepi ulici ekoloških nevarnosti za življenje sploh na zemlji, ne da bi se teh nevarnosti dobro zavedali in resno iskali izhod iz njih. Da, znašli smo se v položaju, ki ga določata posebno jedrska energija in genetski inženjering ter nas nujno potiskata v vedno večje nevarnosti tveganja, vedno novega tveganja in s tem uveljavljanje miselnosti tako imenovane "rizične družbe". To družbo pa hkrati določajo individualizem, pluralizem in sekularizacija.

Tretji problem, ki nikakor ni naklonjen verskim pogledom, temveč zbuja v mislečem človeku dvom, je vprašanje zla, ki ga je še posebej zaostrilo dogajanje, kakršno so spričevala koncentracijska taborišča v času nacizma, fašizma in boljševizma, zadnja svetovna vojna in vojne grozote v Bosni, kakršno spričujejo najrazličnejše oblike terorizma in sploh nasilja tudi danes. Človek se ob vsem tem sprašuje, kako lahko Bog to dopusti, ali vsaj kako je mogoče, da je lahko človek tako hudoben. Kaj je z Božjo vse-mogočnostjo, kaj je z Božjo ljubeznijo? Je še sploh mogoče "po Auschwitzu" verovati v Boga?

Človek je danes takorekoč obsojen na dvom in hkrati prisiljen iskati smisel kljub tolikšnim pojavom nesmisla, morda tudi občudovati smotrnost kljub navidezni nesmotrnosti in zgolj slučajju. Menda res ni mogoče drugače, saj je prav to bistveno za človeka, da nenehno in brezmejno presega sebe. In res se danes uveljavlja nova paradigma na vseh področjih znanosti in pogledov na svet in življenje. To je tako imenovana holi-

stična paradigma, ki nas spodbuja k celostnemu gledanju, k celostnemu vrednotenju, k celostnim sodbam in budi v nas čut za življenjsko pomembne vrednote, za biofilne vrednote in sploh zanimanje za duhovno stran resničnosti, tako da smemo govoriti neposredno o renesansi različnih oblik duhovnosti in nemirnem iskanju človeškega duha v tem pogledu. Seveda to pomeni tudi rast zanimanja za različne oblike vere, čeprav ne navduševanja za institucionalizirano vero ali konfesijo v ožjem pomenu. Prostor, v katerem se je izobraženi, resnično razmišljujoči človek znašel, kar zadeva vero, ni prazen, temveč je prostor nešteti ponudb in hkrati problemov, kakor tudi dvomov v sebi in zunaj sebe. A človek je bitje, ki neprestano išče in brezmejno presega sebe, kakor pravi Bl. Pascal, tudi danes.